

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

24. oktoober 2013*

Mootorsõidukite kasutamise kohustuslik tsiviilvastutuskindlustus — Direktiiv 72/166/EMÜ — Artikli 3 lõige 1 — Direktiiv 90/232/EMÜ — Artikkel 1 — Liiklusõnnetus — Sõitja hukkumine — Abikaasa ja alaealise lapse õigus kahju hüvitamisele — Mittevõrdne kahju — Hüvitamine — Kaetus kohustusliku kindlustusega

Kohtuasjas C-22/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Krajský súd v Prešove (Slovakkia) 8. novembri 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. jaanuaril 2012, menetluses

Katarína Haasová

versus

Rastislav Petrík,

Blanka Holingová,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, kohtunikud J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot ja A. Arabadžiev (ettekandja),

kohtujurist: N. Jääskinen,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Slovakkia valitsus, esindaja: B. Ricziová,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Kemper,
- Eesti valitsus, esindaja: M. Linntam,
- Euroopa Komisjon, esindaja: A. Tokár,

olles 11. juuli 2013. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: slovaki.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada nõukogu 24. aprilli 1972. aasta direktiivi 72/166/EMÜ mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustust ja sellise vastutuse kindlustamise kohustuse täitmist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 103, lk 1; ELT eriväljaanne 06/01, lk 10; edaspidi „esimene direktiiv”) artikli 3 lõiget 1 ning nõukogu 14. mai 1990. aasta kolmanda direktiivi 90/232/EMÜ mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 129, lk 33; ELT eriväljaanne 06/01, lk 249; edaspidi „kolmas direktiiv”) artikli 1 esimest lõiku.
- 2 Taotlus esitati Katarína Haasová (edaspidi K. Haasová), kes tegutseb enda ja oma 22. aprillil 1999. aastal sündinud alaealise tütre Kristína Haasová nimel, ning R. Petríku ja B. Holingová vahelise kohtuvaidluse raames, mille ese on viimaste poolt hüvitise maksmine mootorsõiduki kasutamisest tuleneva tsiviilvastutuse alusel seoses Tšehhi territooriumil toimunud K. Haasová abikaasa ja Kristína Haasová isa Vladimir Haas'i surmaga lõppenud liiklusõnnetusega tekitatud kahjuga.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline eraõigus

- 3 Haagis 4. mail 1971 alla kirjutatud konventsiooni liiklusõnnetuste suhtes kohaldatava õiguse kohta (edaspidi „1971. aasta Haagi konventsioon”), mille on ratifitseerinud Slovaki Vabariik, Tšehhi Vabariik, teised Euroopa Liidu liikmesriigid ja teatud kolmandad riigid, artiklis 3 on sätestatud:

„Kohaldamisele kuulub õnnetuskoha riigi õigus.”

- 4 Konventsiooni artiklis 4 on ette nähtud:

„Kui artiklist 5 ei tulene teisiti, kaldutakse artiklist 3 kõrvale järgmistel juhtudel:

- a) kui õnnetuses osales ainult üks sõiduk ja see sõiduk on registreeritud mõnes teises riigis kui õnnetuskoha riigis, siis kohaldatakse registreerimiskoha riigi õigust vastutuse suhtes järgmiste isikute ees:

- juht, valdaja, omanik või kõik teised isikud, kellel on sõiduki suhtes mingi õigus, olenemata sellest, kus asub nende isikute peamine elukoht,
- kaasreisijaks olnud kannatanu, kui tema peamine elukoht ei olnud õnnetuskoha riigis,
- õnnetuse toimumise kohas väljaspool sõidukit viibinud kannatanu, kui tema peamine elukoht oli registreerimiskoha riigis.

Mitme kannatanu puhul määratakse kohaldamise kuuluv õigus kindlaks igäühe suhtes eraldi.

- b) kui õnnetuses osalesid mitu sõidukit, siis kohaldatakse punkti a ainult juhul, kui kõik sõidukid on registreeritud samas riigis.

[...]”.

5 Konventsiooni artikli 8 kohaselt:

„Kohaldamisele kuuluva õiguse alusel määratakse eelkõige kindlaks:

1. vastutuse tekkimise tingimused ja vastutuse ulatus;
2. vastutust välistavad asjaolud, samuti vastutuse piirangud ja jagunemine;
3. hüvitamise kuuluva kahju olemasolu ja liik;
4. hüvitise liik ja suurus;
5. hüvitise saamise õiguse ülekantavus;
6. isikud, kellel on õigus saada hüvitist isiklikult kantud kahjude eest;
7. vastutus majandus- või kutsetegevuses kasutatud isiku tegevuse eest;
8. aegumine ja tähtaja möödumisest tulenev õiguste kaotamine, sealhulgas tähtaja algus, katkemine ja peatumine.” [mitteametlik tõlge]

Liidu õigus

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määruse (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II”) (ELT L 199, lk 40; edaspidi „Rooma II määrus”) artiklis 28 „Seos kehtivate rahvusvaheliste konventsioonidega” on sätestatud:

„1. Käesolev määrus ei piira selliste rahvusvaheliste konventsioonide kohaldamist, mille osalisteks käesoleva määruse vastuvõtmise ajal on üks või mitu liikmesriiki ning milles on sätestatud lepinguväliste võlasuhetega seotud kollisiooninormid.

2. Käesolev määrus on siiski ülimuslik konventsioonide suhtes, mis on sõlmitud üksnes kahe või enama liikmesriigi vahel, sellisel määral, mil need konventsioonid käsitlevad käesoleva määrusega reguleeritud küsimusi.”

7 Esimese direktiivi artikli 1 kohaselt:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

2. *kannatanu* – isik, kellel on õigus saada hüvitist seoses sõidukite põhjustatud kaotuse või kahjuga;

[...]”.

8 Esimese direktiivi artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„Iga liikmesriik võtab [...] kõik vajalikud meetmed tagamaks, et nende sõidukite kasutamisel, mille põhiasukoht on tema territooriumil, on tsiviilvastutus kaetud kindlustusega. Kaetud vastutuse ulatus ja kindlustuskaitse tingimused määratakse kindlaks kõnealuste meetmete põhjal.”

- 9 Nõukogu 30. detsembri 1983. aasta teise direktiivi 84/5/EMÜ mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1984, L 8, lk 17; ELT eriväljaanne 06/07, lk 3), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiviga 2005/14/EÜ (ELT L 149, lk 14; edaspidi „teine direktiiv”) artikli 1 lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. [Esimese direktiivi] artikli 3 lõikes 1 osutatud kindlustus peab kohustuslikult katma nii vara- kui isikukahju.

2. Ilma et see piiraks võimalike suuremate tagatiste sätestamist liikmesriikides, nõuab iga liikmesriik, et kindlustus oleks kohustuslik vähemalt järgmiste summade ulatuses:

- a) isikukahju puhul minimaalne hüvitamise piirmäär 1 000 000 eurot kannatanu kohta või 5 000 000 eurot kindlustusjuhtumi kohta olenemata kannatanute arvust;
- b) varakahju puhul 1 000 000 eurot kindlustusjuhtumi kohta olenemata kannatanute arvust.

Liikmesriigid võivad vajadusel kehtestada kuni viieaastase üleminekuperioodi alates [...] direktiivi [2005/14] rakendamise kuupäevast, mille jooksul kohandatakse minimaalsed hüvitamise piirmäärad käesolevas lõikes ette nähtud summadeni.

Liikmesriigid, kes sellise üleminekuperioodi kehtestavad, teavitavad sellest komisjoni ning märgivad ära üleminekuperioodi kestuse.

30 kuu jooksul alates direktiivi [2005/14] rakendamise kuupäevast suurendavad liikmesriigid tagatise vähemalt pooleni käesolevas lõikes ettenähtud tasemetest.”

- 10 Kolmanda direktiivi artiklis 1 on eelkõige ette nähtud, et „[esimese direktiivi] artikli 3 lõikes 1 nimetatud kindlustus katab vastutuse sõiduki kasutamisel kõigile sõitjatele, välja arvatud juhile tekitatud vigastuste korral”.

Siseriiklik õigus

Slovaki õigus

- 11 Seaduse nr 40/1964, millega kehtestatakse tsiviilseadustik (edaspidi „Slovaki tsiviilseadustik”), §-s 11 on sätestatud:

„Füüsilisel isikul on õigus isikupuutumatus kaitsele, eelkõige elu ja tervise, au ja väarikuse, eraelu puutumatus ning nime ja arvamuste levitamise vabaduse kaitsele.”

- 12 Slovaki tsiviilseadustiku §-s 13 on ette nähtud:

„1. Füüsilisel isikul on eelkõige õigus nõuda, et hoidutaks ebaseaduslikest tegudest, mis kahjustavad tema isikuõigusi, et nende tegude tagajärjed kõrvaldataks ja et talle tagataks kohane hüvitis.

2. Juhul kui lõikes 1 sätestatud kohane heastamine ei ole võimalik, eelkõige kui tekitati tõsist kahju füüsilise isiku väarikusele või sotsiaalsele mainele, on tal õigus mittevaralise kahju rahalisele hüvitamisele.

3. Kohus määrab lõike 2 tähenduses hüvitise suuruse vastavalt tekkinud mittevaralise kahju suurusele ja õiguse rikkumise asjaoludele.”

13 Seaduse nr 381/2001 mootorsõidukite kasutamise kohustusliku tsiviilvastutuskindlustuse lepingu kohta (edaspidi „Slovaki kohustusliku kindlustuse seadus”) §-s 4 on sätestatud:

„1. Tsiviilvastutuskindlustus kehtib igäühe suhtes, kes on vastutav kindlustuslepingusse märgitud mootorsõidukiga põhjustatud liikluskahju eest.

2. Kindlustatul on tsiviilvastutuskindlustuse alusel õigus sellele, et kindlustusandja hüvitab tema eest kannatanule vastavalt kinnitatud ja tõendatud nõuetele:

a) isikukahju ja kulud isiku hukkamise korral;

b) asja kahjustamisest, hävimisest, sellest ilmajäämisest või selle kaotusest põhjustatud kahju;

c) punktides a, b ja d nimetatud kahju hüvitamise nõuete esitamiseks kasutatud õigusabi vajalikud kulud, kui kindlustusandja ei ole täitnud § 11 lõike 6 punktides a või b ette nähtud kohustusi või on ebaseaduslikult keeldunud kindlustusteenust pakkumast või on ebaseaduslikult vähendanud makstavat kindlustushüvitist;

d) saamata jäänud tulu.

3. Kindlustatul on tsiviilvastutuskindlustuse alusel õigus sellele, et kindlustusandja hüvitab asjaomasele asutusele nõutud, tõendatud ja makstud kulud, juhul kui kindlustatu võlgneb sellele asutusele tervishoiuteenuse-, haigushüvitise-, politseinike ja sõjaväelaste haigushüvitise-, õnnetusjuhtumikindlustuse-, politseinike ja sõjaväelaste õnnetusjuhtumikindlustuse kulude, pensionimaksete, politseinike ja sõjaväelaste pensionimaksete, täiendava pensioniskeemi maksete eest.”

Tšehhi õigus

14 Seaduse nr 40/1964, millega kehtestatakse tsiviilseadustik (edaspidi „Tšehhi tsiviilseadustik”), §-s 11 on sätestatud:

„Füüsilisel isikul on õigus isikupuutumatus kaitsele, eelkõige elu ja tervise, au ja väärkuse, eraelu puutumatus ning nime ja arvamuste levitamise vabaduse kaitsele.”

15 Tšehhi tsiviilseadustiku §-s 13 on ette nähtud:

„1. Füüsilisel isikul on eelkõige õigus nõuda, et hoidutaks ebaseaduslikest tegudest, mis kahjustavad tema isikuõigusi, et nende tegude tagajärjed kõrvaldataks ja et talle tagataks kohane hüvitis.

2. Juhul kui lõikes 1 sätestatud kohane heastamine ei ole võimalik, eelkõige kui tekitati tõsist kahju füüsilise isiku väärkusele või sotsiaalsele mainele, on tal õigus mittevaralise kahju rahalisele hüvitamisele.

3. Kohus määrab lõike 2 tähenduses hüvitise suuruse vastavalt tekkinud mittevaralise kahju suurusele ja õiguse rikkumise asjaoludele.”

16 Selle seadustiku § 444 kohaselt:

„1. Isikukahju korral hüvitatakse kannatanule tekitatud valu ja sotsiaalne kahju kindlas summas.

[...]

3. Surma korral on õigusjärglastel õigus hüvitisele kindlas summas:

- a) 240 000 [Tšehhi krooni], kui tegemist on abikaasa kaotusega;
[...].”

17 Seaduse nr 168/1999 sõiduki kasutamise tsiviilvastutuskindlustuse kohta (edaspidi „Tšehhi kohustusliku kindlustuse seadus”) §-s 6 on sätestatud:

„1. Vastutuskindlustus kehtib igäihe suhtes, kes on vastutav kindlustuslepingusse märgitud sõidukiga põhjustatud liikluskahju eest.

2. Kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti, on kindlustatul õigus sellele, et kindlustusandja hüvitab tema eest kannatanule tsiviilseadustikus ette nähtud ulatuses ja summas:

- a) tervisekahjustused või surma tõttu tekkinud kahju;
- b) asja kahjustamisest, hävimisest või selle kaotusest ning sellest ilmajäämisest põhjustatud kahju, kui füüsiline isik on kaotanud selle valduse;
- c) saamata jäänud tulu;
- d) punktides a–c nimetatud kahju hüvitamise nõuete esitamiseks kasutatud õigusabi tegelikud kulud; punktides b ja c nimetatud kahju puhul siiski vaid juhul, kui artikli 9 lõikes 3 ette nähtud tähtaeg on juba möödunud või kui kindlustusandja on ebaseaduslikult keeldunud kindlustushüvitist maksmast või on seda ebaseaduslikult vähendanud,

tingimusel, et kannatanu on oma nõuded esitanud ja tõendanud ning et juhtum, millest see kahju tulenes ja mille eest kindlustatu vastutab, toimus vastutuskindlustuse kehtivuse ajal, välja arvatud siis, kui kindlustus oli peatatud.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 18 Eelotsusetaotlusest ja täpsustustest, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas vastuseks Euroopa Kohu poolt kodukorra artikli 101 alusel selgituste küsimisele, nähtub, et V. Haas hukkus 7. augustil 2008 Tšehhi Vabariigi territooriumil toimunud liiklusõnnetuses, mille põhjustas R. Petrík, kes juhtis B. Hologovále kuuluvat eramootorsõidukit.
- 19 B. Hologová Slovakkias registreeritud sõiduk, milles istus V. Haas, põrkas kokku Tšehhi Vabariigis registreeritud raskeveokiga. K. Haasová ja tema tütar viibisid õnnetuse toimumise ajal Slovakkias.
- 20 R. Petrík mõisteti Okresný súd Vranov nad Topľou (Slovakkia) otsusega kriminaalasjas süüdi surma ja kehavigastuste põhjustamises ning talle mõisteti karistuseks kaks aastat vangistust, mis kohaldati tingimisi. Slovaki karistusseadustiku § 50 lõike 2 ja § 51 lõike 4 punkti c alusel kohustati teda hüvitama ka tekitatud kahju, eelkõige K. Haasovále tekitatud kahju, mille summaks määrati 1 057,86 eurot.
- 21 K. Haasová ja tema tütar esitasid R. Petríki ja B. Hologová vastu hagi Slovaki tsiviilseadustiku § 13 lõigete 2 ja 3 alusel abikaasa ja isa kaotusest tuleneva mittevaralise kahju hüvitamiseks. Esimeses kohtuastmes mõisteti R. Petríkilt ja B. Hologovált K. Haasová kasuks selle kahju eest välja hüvitis 15 000 eurot. Mõlemad pooled esitasid selle otsuse peale apellatsioonkaebuse Krajský súd v Prešovele (Slovakkia).

- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates tuleb vastavalt põhikohtuasja faktilistele asjaoludele kohaldada Tšehhi materiaalõigust ja eelkõige Tšehhi tsiviilseadustiku § 444 lõiget 3, mis näeb surma korral ette, et abikaasal, kes on kannatanu õigusjärglane, on õigus saada hüvitist kindla summa, 240 000 Tšehhi krooni ulatuses. Kuid siin kerkib küsimus, kas nimetatud hüvitis on kohane ja järelikult, kas selle seadustiku § 11 alusel tuleks maksta täiendavat hüvitist.
- 23 Selles osas leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et K. Haasová ja tema tütre õigused tulenevad kannatanu õigustest, sest V. Haasi elu oli kaitstud tsiviilseadustiku §-ga 11. Kohus täpsustab, et Slovaki ja Tšehhi tsiviilseadustike §-d 11–16 tagavad isikupuutumatus kaitse, mis hõlmab eelkõige elu, tervise, au, väärikuse, eraelu puutumatus ning nime ja arvamuste levitamise vabaduse kaitset „kahjustuste” eest ja viimati nimetatud mõistet kasutatakse tähistamiseks mittevarealist kahju, mis tuleneb sellest, kui rikutakse õigust sellele kaitsele.
- 24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab ka, et vastavalt Slovaki kohustusliku kindlustuse seadusele on mootorsõiduki omanikul õigus nõuda, et kindlustusandja maksab tema eest õnnetuses, mille eest ta on vastutav, kahju kandnud isikule tekkinud kinnitatud ja tõendatud kahju selles seaduses ette nähtud piirides ja vastavalt kindlustuse tingimustele ning järelikult hüvitab talle isikukahju ja hukkumisega seonduvad kulud.
- 25 Käesolevas asjas oli B. Holingová sõlminud kohustusliku vastutuskindlustuse lepingu Allianz-Slovenská poisťovňa a.s.-ga, (edaspidi „Allianz”). Kuna kahju tekitamise eest vastutav isik võib pöörduda kindlustusandja poole, et viimane hüvitaks tekitatud kahju tema eest, siis tuleb kindlustusandja kaasata kahju hüvitamise menetlusse, kuna tal on õigustatud huvi vaidluse lahenduse suhtes. Seega kaasati Allianz eelotsusetaotluse esitanud kohtu ettepanekul menetlusse.
- 26 Kuid Allianzi õigustatud huvi piirdub vaid nende nõuetega, mis puudutavad tsiviilvastutuse kaetust kohustusliku kindlustusega. Nimelt, kui põhikohtuasjas tekitatud mittevarealine kahju ei ole kaetud kohustusliku kindlustusega, ei ole Allianzi menetlusse kaasamine õigustatud.
- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul hõlmab isikukahju hüvitis ka mittevarealist kahju, nagu näiteks kannatatud valu ja raskused sotsiaalsetes suhetes. Kindlustuslepinguga hõlmatud kahju mõiste hõlmab seega ka mittevarealist kahju, eelkõige immateriaalset kahju, moraalset kahju või tundevala kahjustamist.
- 28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab lisaks, et liikmesriigid on vastavalt esimesele ja kolmandale direktiivile kohustatud võtma kõik vajalikud meetmed tagamaks, et vastutus nende territooriumil põhiasukohta omavate sõidukite kasutamise põhjustatud kahju eest on kindlustusega kaetud, eesmärgiga kaitsta kindlustatuid ja õnnetustes kannatanuid, ja et hüvitatakse igasugune kahju ja kahjustused, mida katab mootorsõidukite reisijate kohustuslik kindlustus.
- 29 Allianz keeldub aga hüvitamast tekkinud mittevarealist kahju põhjendusel, et Slovaki tsiviilseadustiku § 13 kohaselt ei ole selle kahju hüvitamine kaetud mootorsõidukiga tekitatud liikluskahju kohustusliku kindlustuse lepinguga, selle hüvitise saamise õigust ei näe ette kohustuslikku kindlustust puudutavates Slovaki ja Tšehhi seadustes sätestatud kindlustuskate.
- 30 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on eespool kirjeldatud küsimus oluline, sest kahju hüvitamine peaks hõlmama ka liiklusõnnetuses kannatanu õigusjärglastele tekkinud sellise mittevarealise kahju korvamist, mida on võimalik hüvitada kohaldamisele kuuluva tsiviilseadustiku § 13 lõigete 2 ja 3 alusel ja mida tuleb laialt tõlgendades pidada isikukahjuks Slovaki kohustusliku kindlustuse seaduse § 4 lõike 2 punkti a tähenduses. Mittevarealise kahju hüvitamine peaks seega kuuluma kohustusliku kindlustuse lepingu järgi kindlustusandja vastutusalasse.

31 Neil asjaoludel otsustas Krajský soud v Prešove menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas [kolmanda direktiivi] artikli 1 esimest lõiku ja [esimese direktiivi] artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised siseriiklikud õigusnormid (nagu Slovaki [kohustusliku kindlustuse] seaduse § 4 ja Tšehhi [kohustusliku kindlustuse] seaduse § 6), mille kohaselt ei kata mootorsõiduki kasutamise tsiviilvastutus rahaliselt väljendatavat mittevaralist kahju, mis tekkis mootorsõiduki kasutamisega põhjustatud liiklusõnnetuses hukkunute õigusjärglastele?
2. Kui vastus esimesele küsimusele on, et eelmainitud siseriiklik õigusnorm ei ole liidu õigusega vastuolus, siis kas Slovaki [kohustusliku kindlustuse] seaduse § 4 lõikeid 1, 2 ja 4 ning Tšehhi [kohustusliku kindlustuse] seaduse § 6 lõikeid 1–3 tuleb tõlgendada nii, et need ei takista siseriiklikul kohtul vastavalt [kolmanda direktiivi] artikli 1 esimesele lõigule ja [esimese direktiivi] artikli 3 lõikele 1 tunnistamast, et mootorsõiduki kasutamise põhjustatud liiklusõnnetuses hukkunute õigusjärglasel on kahju kandnud isikutena õigus ka mittevaralise kahju rahalisele hüvitamisele?”

Eelotsuse küsimuste vastuvõetavus

- 32 Slovaki valitsus ja komisjon avaldasid kahtlust seoses eelotsuse küsimuste vastuvõetavusega, märkides, et eelotsusetaotlus ei sisalda ülevaadet liiklusõnnetuse asjaoludest, mis on aga vajalikud põhikohtuasja vaidluse mõistmiseks. Slovaki valitsus leiab lisaks, et need küsimused ei ole asjakohased selle vaidluse lahendamiseks, kuna Allianz ei ole selle vaidluse pool ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu otsus selle kohtuvaidluse raames ei ole sellele kindlustusseltsile siduv.
- 33 Selles osas tuleb märkida, et esiteks täpsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus vastuseks Euroopa Kohu poolt kodukorra artikli 101 alusel selgituste küsimisele põhikohtuasja aluseks olnud liiklusõnnetuse asjaolusid ja teiseks täpsustas ta, et Euroopa Kohtu vastus on oluline selleks, et hinnata, kas Allianz tuleb kaasata põhikohtuasja ja seega ka selles menetluses tehtava kohtuotsuse siduvuse osas selle ettevõtja suhtes.
- 34 Tulenevalt eeltoodust tuleb eelotsuse küsimusi pidada vastuvõetavaks.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 35 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas esimese direktiivi artikli 3 lõiget 1 ja kolmanda direktiivi artikli 1 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et mootorsõiduki kasutamise kohustuslik tsiviilvastutuskindlustus peab katma liiklusõnnetuses hukkunute õigusjärglastele tekkinud mittevaralise kahju hüvitamise.
- 36 Kõigepealt tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on esiteks täpsustanud, et põhikohtuasja asjaolude suhtes kuulub tsiviilvastutuse osas Haagi 1971. aasta konventsiooni artiklite 3 ja 4 ning Rooma II määruse artikli 28 alusel kohaldamisele Tšehhi õigus ja teiseks on ta selgitanud, et esitatud küsimused ei puuduta Tšehhi tsiviilseadustiku kuuendas osas sätestatud kohustusliku tsiviilvastutuskindlustuse kindlustuskatet ja seega selle seadustiku §-s 444 ette nähtud kindlasummalist hüvitist. Nimelt leiab see kohus, et Tšehhi tsiviilseadustiku artikleid 11 ja 13, mille eesmärk on kaitsta isikupuutumast, kohaldatakse sõltumatult tsiviilvastutust puudutavatest sätetest, ja ta täpsustab, et need küsimused puudutavad üksnes seda, kas kohustuslik kindlustus katab isikupuutumast käsitlevate sätete alusel ette nähtud mittevaralise kahju hüvitamist.

- 37 Sellega seoses tuleb meenutada, et esimese ja teise direktiivi preambulis rõhutatakse, et nende direktiividega soovitakse ühelt poolt kindlustada liidu territooriumil põhiasukohta omavate mootorsõidukite ja nendes viibivate isikute vaba liikumine, ning teiselt poolt tagada nende sõidukite poolt põhjustatud õnnetusjuhtumites kannatanutele samasugune kohtlemine, olenemata sellest, millises liidu osas õnnetusjuhtum toimus (23. oktoobri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-300/10: Marques Almeida, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 38 Esimene direktiiv, mida täpsustavad ja täiendavad teine ja kolmas direktiiv, kohustab seega liikmesriike tagama, et liikmesriigi territooriumil põhiasukohta omavate sõidukite kasutamisest tulenev tsiviilvastutus on kaetud kindlustusega, ning täpsustab eelkõige kahju liigid ja kolmandad isikud, kes peavad olema selle kindlustusega kaetud (eespool viidatud kohtuotsus Marques Almeida, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Tuleb siiski meenutada, et kohustus tagada kolmandatele isikutele sõidukitega tekitatud kahju katmine tsiviilvastutuskindlustusega seisab lahus sellest, mis ulatuses neile isikutele hüvitatakse tekitatud kahju kindlustatud isiku tsiviilvastutuse alusel. Esimene neist tagatakse ja määratletakse liidu õigusnormidega, teist reguleerib peamiselt aga siseriiklik õigus (eespool viidatud kohtuotsus Marques Almeida, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Euroopa Kohus on selles osas juba otsustanud, et esimese, teise ja kolmanda direktiivi eesmärgist ning samuti direktiivide sõnastusest tuleneb, et nende õigusaktidega ei soovita ühtlustada liikmesriikide tsiviilvastutussüsteeme ja et kehtiva liidu õiguse kohaselt on liikmesriikidel õigus liiklusõnnetuse tagajärjel tekkinud kahjule kohaldatav tsiviilvastutuse süsteem ise kindlaks määrata (eespool viidatud kohtuotsus Marques Almeida, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 41 Eeltoodust tulenevalt ja vastavalt esimese direktiivi artikli 1 punktile 2 on kehtiva liidu õiguse kohaselt põhimõtteliselt liikmesriikidel endal vabadus oma tsiviilvastutussüsteemide raames kindlaks määrata just see mootorsõidukiga tekitatud kahju, mis tuleb hüvitada, selle kahju hüvitamise ulatus ja hüvitise saamiseks õigustatud isikud.
- 42 Euroopa Kohus on siiski täpsustanud, et liikmesriigid peavad kasutama oma pädevust selles valdkonnas liidu õigust järgides ning et esimese, teise ja kolmanda direktiivi kasulikku mõju ei saa piirata siseriiklikud sätted, mis käsitlevad liiklusõnnetuse tagajärjel tekkinud kahju hüvitamist (eespool viidatud kohtuotsus Marques Almeida, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Mis puudutab mootorsõidukite tekitatud kahju, mis tuleb hüvitada tsiviilvastutust käsitleva siseriikliku õiguse kohaselt, kaetust kohustusliku kindlustusega, siis esimese direktiivi artikli 3 lõike 1 teine lause jätab tõesti, nagu seda märkis Saksamaa valitsus, liikmesriikide pädevusse määrata kindlaks nii kaetud kahju kui ka kohustusliku kindlustuse tingimused (vt selle kohta 28. märtsi 1996. aasta otsus kohtuasjas C-129/94: Ruiz Bernáldez, EKL 1996, lk I-1829, punkt 15).
- 44 Selleks et vähendada eri liikmesriikide õigusaktides olevaid märkimisväärseid erinevusi kõnealuse kindlustuskohustuse ulatuses, nägi teise direktiivi artikkel 1 tsiviilvastutuse osas ette, et kindlustus peab kohustuslikult katma nii varakahju kui ka isikukahju kindlaksmääratud summade ulatuses. Kolmanda direktiivi artikkel 1 laiendas seda kohustust nii, et kohustuslik kindlustuskaitse katab kõigile sõitjatele, välja arvatud juhile tekitatud isikukahju (eespool viidatud kohtuotsus Ruiz Bernáldez, punkt 16).
- 45 Seega on liikmesriigid kohustatud tagama, et asjaomase liikmesriigi õiguse kohaselt mootorsõidukite kasutamisest tulenev tsiviilvastutus oleks kaetud kindlustusega, mis on kooskõlas esimese, teise ja kolmanda direktiiviga (eespool viidatud kohtuotsus Marques Almeida, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 46 Eeltoodust järeldub, et liikmesriikide vabadust kindlaks määrata nii kindlustusega kaetud kahju kui ka kohustusliku kindlustuse tingimused piirati teise ja kolmanda direktiiviga, kuivõrd nende direktiivide kohaselt on teatud kahjude katmine kohustuslik kindlaks määratud minimaalsete piirmäärade ulatuses. Nende kahjude hulgas, mille katmine on kohustuslik, on ka isikukahju, nagu seda täpsustab teise direktiivi artikli 1 lõige 1.
- 47 Nagu seda märkis kohtujurist enda ettepaneku punktides 68–73 ja nagu EFTA kohus otsustas 20. juuni 2008. aasta otsuses kohtuasjas E-8/07: *Celina Nguyen vs. The Norwegian State* (EFTA Court Report, lk 224, punktid 26 ja 27), kuulub teise direktiivi artikli 1 lõike 1 ja kolmanda direktiivi artikli 1 esimese lõigu erinevate keeleversioonide ning nende kolme nimetatud direktiivi kaitse-eesmärgi kohaselt isikukahju mõiste alla igasugune kahju, kui selle hüvitamine on ette nähtud põhikohtuasjas kohaldatava siseriikliku õigusega kindlustusvõtja tsiviilvastutuse alusel, mis on tekkinud isikupuutumatus riivamisest, millega kaasnevad nii füüsilised kui psühholoogilised kannatused.
- 48 Nimelt tuleb väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tõlgendada ja kohaldada liidu õigusnorme ühetaoliselt, arvestades liidu kõikides keeltes kehtivaid versioone. Kui liidu õigusakti erinevates keeleversioonides on erinevusi, tuleb asjaomast sätet tõlgendada lähtuvalt selle õigusakti üldisest ülesehitusest ja eesmärkidest, mille osa see säte on (vt eelkõige 8. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-280/04: *Jyske Finans, EKL 2005, lk I-10683, punkt 31* ja seal viidatud kohtupraktika).
- 49 Kuna teise direktiivi artikli 1 lõike 1 erinevad keeleversioonid kasutavad sisuliselt nii mõistet „isikukahju” kui ka mõistet „isikule tekitatud kahju”, siis tuleb käsitleda nende sätete ja direktiivi ülesehitust ja eesmärki. Selleks tuleb esiteks märkida, et need mõisted täiendavad „varalise kahju” mõistet ja teiseks meenutada, et nende sätete ja direktiivi eesmärk on eelkõige tugevdada kannatanute kaitset. Sellises olukorras tuleb neid mõisteid tõlgendada laialt, nagu seda on tehtud käesoleva kohtuotsuse punktis 47.
- 50 Järelikult on nende kahjude hulgas, mida tuleb hüvitada kooskõlas esimese, teise ja kolmanda direktiiviga, mittevaraline kahju, mille hüvitamine on ette nähtud põhikohtuasjas kohaldatava siseriikliku õigusega kindlustusvõtja tsiviilvastutuse alusel.
- 51 Mis puudutab küsimust selle kohta, kes on esiteks need isikud, kellel on õigus mittevaralise kahju hüvitamisele, siis tuleb märkida, et esimese direktiivi artikli 1 punkti 2 ja artikli 3 lõike 1 esimese lause koosmõjust nähtub, et kaitse, mis peab olema tagatud vastavalt sellele direktiivile, laieneb kõikidele isikutele, kellel on tsiviilvastutust käsitleva siseriikliku õiguse kohaselt õigus mootorsõidukiga tekitatud kahju hüvitamisele.
- 52 Teiseks tuleb täpsustada, nagu seda märkis kohtujurist enda ettepaneku punktis 78, et kolmas direktiiv ei piiranud – vastupidi Saksamaa valitsuse väidetele – kaitstud isikute ringi, vaid muutis vastupidi kohustuslikuks tekitatud kahju katmise nendele isikutele, keda tuleb pidada eriti kaitsetuks.
- 53 Kuna esimese direktiivi artikli 1 punktis 2 sisalduv kahju mõiste ei ole ka rohkem piiratud, siis ei anna miski alust arvata, vastupidi Eesti valitsuse väidetele, et selle mõiste alt tuleks välistada teatud kahju, nagu näiteks mittemateriaalne kahju, kui see tuleb hüvitada kohaldamisele kuuluva tsiviilvastutust käsitleva siseriikliku õiguse kohaselt.
- 54 Esimeses, teises ja kolmandas direktiivis puuduvad igasugused andmed selle kohta, et liidu seadusandja oleks soovinud piirata direktiiviga tagatud kaitset selliselt, et see hõlmaks üksnes neid isikuid, kes kahju tekitanud sündmuses otseselt osalesid.
- 55 Järelikult peavad liikmesriigid tagama, et hüvitis, mis kuulub vastavalt tsiviilvastutust käsitlevale siseriiklikule õigusele maksmisele liiklusõnnetuses kannatanute pereliikmetele tekitatud mittevaralise kahju eest, oleks kaetud kohustusliku kindlustusega vastavalt teise direktiivi artikli 1 lõikes 2 kindlaks määratud miinimumsummadele.

- 56 Käesolevas asjas on tegemist sellise juhtumiga, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel on isikutel K. Haasová ja tema tütre olukorras õigus vastavalt Tšehhi tsiviilseadustiku §-dele 11 ja 13 saada hüvitist abikaasa ja isa hukkamisega tekitatud mittevahalise kahju eest.
- 57 Seda hinnangut ei saa kahtluse alla seada asjaolu, mille tõi esile Slovaki valitsus ja mille kohaselt kuuluvad need paragrahvid Tšehhi ja Slovaki tsiviilseadustike isikuõiguste riiveid puudutavasse osasse, mis on eraldiseisev sellest seadustiku osast, mis puudutab tegelikult tsiviilvastutust nende seadustike tähenduses.
- 58 Nimelt ei ole võimalik väita, et kindlustusvõtja vastutus, mis tuleneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul käesolevas asjas Tšehhi tsiviilseadustiku §-dest 11 ja 13 ning mille aluseks on liiklusõnnetus ja mille puhul on tegemist tsiviilvastutusega, ei kuulu tsiviilvastutust – millele viitavad eespool nimetatud direktiivid – käsitleva siseriikliku materiaalõiguse kohaldamisalasse.
- 59 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et esimese direktiivi artikli 3 lõiget 1, teise direktiivi artikli 1 lõikeid 1 ja 2 ning kolmanda direktiivi artikli 1 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et mootorsõiduki kasutamise tsiviilvastutuse kohustuslik kindlustus peab katma liiklusõnnetuses hukkunu õigusjärglastel tekkinud mittevahalise kahju hüvitamise, kui selline hüvitamine on ette nähtud põhikohtuasjas kohaldatava siseriikliku õigusega kindlustusvõtja tsiviilvastutuse alusel.

Teine küsimus

- 60 Arvestades Euroopa Kohtu vastust esimesele küsimusele, ei ole vaja teisele küsimusele vastata.

Kohtukulud

- 61 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Nõukogu 24. aprilli 1972. aasta direktiivi 72/166/EMÜ mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustust ja sellise vastutuse kindlustamise kohustuse täitmist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta artikli 3 lõiget 1, nõukogu 30. detsembri 1983. aasta teise direktiivi 84/5/EMÜ mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiviga 2005/14/EÜ, artikli 1 lõikeid 1 ja 2 ning nõukogu 14. mai 1990. aasta kolmanda direktiivi 90/232/EMÜ mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta artikli 1 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et mootorsõiduki kasutamise tsiviilvastutuse kohustuslik kindlustus peab katma liiklusõnnetuses hukkunu õigusjärglastel tekkinud mittevahalise kahju hüvitamise, kui selline hüvitamine on ette nähtud põhikohtuasjas kohaldatava siseriikliku õigusega kindlustusvõtja tsiviilvastutuse alusel.

Allkirjad